

10 Ιανουαρίου 2016

Η εκκλησιολογική διάσταση της οδού προς την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο (Στυλιανός Χ. Τσομπανίδης, Αν. Καθηγητής Θεολογικής Σχολής ΑΠΘ)

[/ Πεμπτουσία](#)

Image not found or type unknown

Ορθόδοξη Εκκλησία και Οικουμενική Κίνηση

Μια εκκλησιολογική προσέγγιση καθ' οδόν προς την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο

[Εισήγηση στο Συνέδριο «Προς την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο», που έγινε στην Ι.Μ. Βλατάδων της Θεσσαλονίκης, μεταξύ 3-5 Δεκεμβρίου 2015]

«Η Οικουμενική Κίνηση είναι... το μέγιστο και πολυτιμότεο εκκλησιαστικό κεκτημένο του περασμένου αιώνα· η δε τήρηση, η εμπάθυνση, ο εμπλουτισμός και η στερέωσή του συνιστούν το κυρίως **οφειλόμενο** των χριστιανών, πρώτιστα των

ηγετών και ποιμένων αυτών, καθώς και των πάσης φύσεως θεολογικών Σχολών και Ιδρυμάτων κατά τον τρέχοντα 21^ο αιώνα». Τα παραπάνω λόγια, προσώπου καταξιωμένου μέσα από την πολύχρονη και ενεργό δράση του στον οικουμενικό διάλογο, δηλώνουν ακριβώς αυτό που αποτελεί και το έργο της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου της Ορθόδοξης Εκκλησίας όσον αφορά στο οικουμενικό καθήκον.

Μετά από μια μακρά περίοδο θεσμοποιημένου απομονωτισμού, σκληρυμένων προ-καταλήψεων αιώνων και οξύτατου ομολογιακού ανταγωνισμού, στις αρχές του 20^{ου} αιώνα ανοίγει μια νέα σελίδα, ανατέλλει μια νέα εποχή της εκκλησιαστικής ιστορίας, που χαρακτηρίζεται από την ειλικρινή και έμπρακτη επιθυμία των χριστιανών για την εξεύρεση δυνατοτήτων προσέγγισης, αλληλογνωριμίας, συνεργασίας και θεολογικού διαλόγου. Οι Ορθόδοξες Εκκλησίες, πρωτοστατούντος του Οικουμενικού Πατριαρχείου, αισθάνθηκαν, εν μέσω ραγδαίων κοινωνικοπολιτικών αλλαγών και κρίσεων, την αναγκαιότητα της ενότητας των Εκκλησιών και της κοινής τους μαρτυρίας σε έναν κόσμο που έψαχνε νέο προσανατολισμό.

Στην α-να-το-λή λοι-πόν του 20ού αι-ώ-να η Ορ-θο-δο-ξί-α μπαί-νει στο προ-σκή-νιο της Οικου-με-νι-κής Κί-νη-σης με ά-με-σες και ου-σι-α-στι-κές ε-νέρ-γειες: οι Πατριαρχικές Εγκύκλιοι του 1902, του 1904, και ιδίως του 1920, θα αναφερθούν με ι-δι-αί-τε-ρη έμ-φα-ση τό-σο στη ση-μα-σί-α της σύ-σφιγ-ξης των σχέ-σε-ων με-τα-ξύ των Ορ-θο-δό-ξων Εκ-κλη-σι-ών, ό-σο και στις σχέ-σεις τους, σε μια οικου-με-νι-κή προ-ο-πτι-κή, με τις λοι-πές χρι-στι-α-νι-κές εκ-κλη-σί-ες. Η ση-μα-σί-α των γραμ-μά-των αυ-τών εί-ναι κεφαλαιώδους σπουδαιότητας. Αποτελούν προδρομικά κείμενα των κύριων συντεταγμένων της παρουσίας της Ορθόδοξης Εκκλησίας στον ευρύτερο χριστιανικό χώρο και προετοίμασαν το κλίμα για την εκκίνηση της συνοδικής διαδικασίας στην Ορθόδοξη Εκκλησία, η οποία προωθήθηκε μέσω του νέου θεσμού των Πανορθόδοξων Διασκέψεων που εισήγαγε ο Οικουμενικός Πατριάρχης Αθηναγόρας.

Η συμμετοχή των Ορθόδοξων Εκκλησιών στην Οικουμενική Κίνηση διευκόλυσε και επίσπευσε αυτή τη διαδικασία. Θεωρείται σίγουρο ότι η ανάπτυξη της Οικουμενικής Κίνησης ενέπνευσε τον Πατριάρχη Αθηναγόρα να συγκαλέσει στη Ρόδο το 1961 την Α΄ Πανορθόδοξη Διάσκεψη, αλλά και τις επόμενες πανορθόδοξες διασκέψεις που ακολούθησαν στη Ρόδο το 1963 και το 1964 και στο Σαμπεζύ/Γενεύη το 1968.

Οι Πα-νορ-θό-δο-ξες Δι-α-σκέ-ψεις και η συ-νο-δι-κή πο-ρεί-α προς την Αγία και Με-γά-λη Σύ-νο-δο της Ορ-θό-δο-ξης Εκ-κλη-σί-ας, ένα είδος θα λέγαμε «ενδοορθόδοξης οικουμενικής κίνησης», α-πο-τέλεσαν εκ-φρα-στι-κά όρ-γα-να της

ε-νό-τη-τας και της κα-θο-λι-κό-τη-τας της Ορ-θό-δο-ξης Εκ-κλη-σί-ας, που οδήγησαν τους ορθόδοξους στο να αποκτήσουν μια καινούργια «θέα» της Ορθοδοξίας και τους κατέστησαν ταυτόχρονα ικανούς για μια συ-νε-πή εκ-προ-σώ-πη-ση και δέ-σμευ-ση στην Οι-κου-με-νι-κή Κί-νη-ση.

Ιδι-αί-τε-ρα η Α΄ Πανορθόδοξη Δι-ά-σκε-ψη στη Ρό-δο το 1961 και η Δ΄ στο Σαμ-πε-ζύ το 1968, προοδοποίησαν την πανορθόδοξη προσυνοδική πορεία, αποφάσισαν την «εν τω πνεύματι της Πατριαρχικής Εγκυκλίου του 1920 παρουσία και συμμετοχή της Ορθοδοξίας εν τη Οικουμενική Κινήσει», κατέθεσαν για πρώτη φορά σε πανορθόδοξο επίπεδο μερικά desiderata προς το ΠΣΕ και, όπως έχει σημειώσει ο Ιωάννης Καρμίρης, η Ορθόδοξη Εκκλησία εμφανίστηκε στο διαιρεμένο κόσμο, μέσω των Μηνυμάτων των Διασκέψεων αυτών, ως «σημείο ενότητας», ως «γέφυρα Εκκλησία» και ως «ευαγγελίστρια της αγάπης».

Σε αυτή την προοπτική θα κινηθεί και η Α΄ Προσυνοδική Πανορθόδοξη Διάσκεψη στο Σαμπεζύ το 1976, η οποία ασχολήθηκε ιδιαιτέρως με το θέμα της θέσης της Ορθόδοξης Εκκλησίας στην Οικουμενική Κίνηση και ειδικότερα στο ΠΣΕ. Σημαντικές είναι οι προτάσεις της Διάσκεψης για τις εκκλησιολογικές προϋποθέσεις που απαιτούνται για την καλή διεξαγωγή του διαλόγου και για μια ουσιαστική ορθόδοξη συμβολή στην υπόθεση της οικουμενικής χριστιανικής ενότητας.

Τα επόμενα χρόνια, ως συνέπεια και των αποφάσεων των Πανορθόδοξων Διασκέψεων, η ορθόδοξη συμμετοχή στην Οικουμενική Κίνηση αυξήθηκε σημαντικά και η συμβολή των Ορθόδοξων Εκκλησιών έγινε πιο δυναμική, πολύτιμη και δημιουργική.

Αυτή τη δυναμική και δημιουργική συμμετοχή έρχεται να επισφραγίσει η Γ΄ Προσυνοδική Πανορθόδοξη Διάσκεψη το 1986 στο Σαμπεζύ, ως στάδιο ωριμότητας και αποκορύφωμα της νέας περιόδου που εγκαινίασε ο Οικουμενικός Πατριάρχης Αθηναγόρας με τις πανορθόδοξες διασκέψεις. Εικοσιπέντε χρόνια μετά τη συμπερίληψη του θέματος της Οικουμενικής Κίνησης στην ημερήσια διάταξη της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου, και μετά από πολλούς σημαντικούς σταθμούς έντονου θεολογικού προβληματισμού αλλά και εντατικού διαλόγου, ο καιρός είχε ωριμάσει για μια επίσημη κοινή τοποθέτηση των Ορθόδοξων Εκκλησιών έναντι της Οικουμενικής Κίνησης. Στην Γ΄ Προσυνοδική Διάσκεψη η διαπραγμάτευση των θεμάτων «Σχέσεις της Ορθόδοξου Εκκλησίας προς τον λοιπό χριστιανικό κόσμο» και «Ορθόδοξη Εκκλησία και Οικουμενική Κίνηση» ολοκληρώθηκε. Τα τελικά κείμενα, που έγιναν ομόφωνα αποδεκτά, είναι προϊόντα βαθιάς ενημέρωσης, περισυλλογής αλλά και τόλμης· ενώ διαψεύδουν κάθε άκαιρη ελπίδα, διαπνέονται

από ουσιαστική κατάφαση των οικουμενικών επαφών και της οικουμενικής πορείας, οριοθετώντας το εύρος τους, την ποιότητα και τον προσανατολισμό τους.

Ιδιαίτερα το κείμενο «Ορθόδοξη Εκκλησία και Οικουμενική Κίνηση», επίκαιρο στις αναφορές του αλλά και διαχρονικό στα πορίσματά του, εκτιμήθηκε πολύ θετικά από την πλευρά του ΠΣΕ και θεωρήθηκε ως σημαντική συμβολή σε αυτό, γιατί, όπως παρατηρήθηκε, μόνο λίγες Εκκλησίες-μέλη του Συμβουλίου έχουν αναφερθεί τόσο εμπειριστατωμένα και ξεκάθαρα στους θεμελιώδεις θεολογικούς λόγους για τη συμμετοχή τους σε αυτό. Αξιοπρόσεκτες είναι οι παρακάτω δηλώσεις της Γ΄ Προσυνοδικής : «Η Ορθόδοξη Εκκλησία με τη **βαθιά της πεποίθηση και την εκκλησιαστική της αυτοσυνειδησία ότι αποτελεί τον φορέα** και δίνει μαρτυρία της πίστεως και της παραδόσεως **της Μίας, Αγίας, Καθολικής και Αποστολικής Εκκλησίας**, πιστεύει ακράδαντα ότι κατέχει **κεντρική θέση** στην υπόθεση της προώθησης της ενότητας των χριστιανών μέσα στο σύγχρονο κόσμο... Η Ορθόδοξη Εκκλησία πάντοτε επιζητούσε να προσελκύσει τις διάφορες χριστιανικές Εκκλησίες και Ομολογίες σε μία από κοινού πορεία αναζήτησης της χαμένης ενότητας των χριστιανών, με σκοπό να καταλήξουν όλοι στην ενότητα της πίστεως. Η Ορθόδοξη Εκκλησία, που αδιαλείπτως προσεύχεται *‘υπέρ της των πάντων ενώσεως’*, μετείχε στην Οικουμενική Κίνηση από την πρώτη εμφάνισή της και συντέλεσε στη διάπλαση και περαιτέρω εξέλιξή της. Άλλωστε η Ορθόδοξη Εκκλησία, εξαιτίας του οικουμενικού πνεύματος που τη διακρίνει, κατά τη διάρκεια της ιστορίας, πάντοτε αγωνίστηκε για την αποκατάσταση της χριστιανικής ενότητας. Γι’ αυτό και **η ορθόδοξη συμμετοχή στην Οικουμενική Κίνηση** δεν είναι καθόλου ξένη προς τη φύση και την ιστορία της Ορθόδοξης Εκκλησίας, αλλά **αποτελεί συνεπή έκφραση της αποστολικής πίστεως** μέσα σε **νέες** ιστορικές συνθήκες και για την αντιμετώπιση **νέων** υπαρξιακών αιτημάτων... Η πολυδιάστατη οικουμενική δραστηριότητα [της Ορθόδοξης Εκκλησίας] πηγάζει από αίσθημα υπευθυνότητας και από την πεποίθηση ότι η συνύπαρξη, η αμοιβαία κατανόηση, η συνεργασία και οι κοινές προσπάθειες για τη χριστιανική ενότητα είναι ουσιώδεις, *‘ίνα μη εγκοπήν τινα δώμεν τω ευαγγελίω του Χριστού’* (Α΄ Κορ. 9,12)» (η υπογράμμιση δική μου).

Οι τοποθετήσεις της Γ΄ Προσυνοδικής, εκτάκτως σημαντικές και γόνιμες, αλλά και διαχρονικές, δεν θα μπορούσαν παρά να αποτελέσουν τον κορμό της απόφασης της Ε΄ Προσυνοδικής Διάσκεψης τον Οκτώβριο του 2015 ακόμα και με κατά λέξη επανάληψη ολόκληρων παραγράφων. Η Ε΄ Προσυνοδική Διάσκεψη ασχολήθηκε με την επικαιροποίηση και τελική έγκριση, μεταξύ άλλων, και των κειμένων της Γ΄ Πανορθόδοξης που αφορούσαν στις σχέσεις της Ορθοδοξίας με το λοιπό χριστιανικό κόσμο, οι οποίες αναφέρονται στους διμερείς και τους πολυμερείς

διαλόγους. Η Διάσκεψη δέχθηκε, κάνοντας βεβαίως κάποιες συμπληρώσεις, διορθώσεις και προσθήκες, τις προτάσεις της Εδικής Διορθόδοξου Επιτροπής επί της προπαρασκευής της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου (Οκτώβριος 2014), η οποία σε αντίθεση με τις αποφάσεις των Α΄ και Γ΄ Προσυνοδικών αντί για δύο ξεχωριστά συνενώνει τα θέματα 8) Σχέσεις της Ορθόδοξου Εκκλησίας προς τον λοιπό χριστιανικό κόσμο, και 9) Ορθόδοξη Εκκλησία και Οικουμενική Κίνηση, σε ένα, υπό τον τίτλο «Σχέσεις της Ορθόδοξου Εκκλησίας προς τον λοιπό χριστιανικό κόσμο», αποφεύγοντας τον προκλητικό τίτλο «Οικουμενική Κίνηση» -προκλητικός για ακραίους κύκλους και ομάδες εντός της Ορθοδοξίας που τρέφονται από τη διαίρεσή της, καθώς και από τη μονομανία πολεμικής αντιπαράθεσης εναντίον κάθε εκκλησιαστικού ανοίγματος προς τη σύγχρονη πραγματικότητα. Ας σημειωθεί ότι στη Συνέλευση της Εδικής Διορθόδοξης Επιτροπής (30 Σεπτεμβρίου - 3 Οκτωβρίου 2014), ισχυρές φωνές τάχθηκαν υπέρ μιας σκληρότερης στάσης των Ορθόδοξων Εκκλησιών απέναντι στην Οικουμενική Κίνηση και τους ετεροδόξους χριστιανούς. Η χειροτονία των γυναικών και η στάση των προτεσταντικών Εκκλησιών απέναντι στην ομοφυλοφιλία χρησιμοποιήθηκαν και χρησιμοποιούνται από κάποιους ορθόδοξους κύκλους ως άλλοθι για τη διακοπή ή τουλάχιστον τον περιορισμό των οικουμενικών επαφών.

[Συνεχίζεται]